

ਅਥਿਆਇ 27

ਸੁੱਖਣਾ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ

ਅਧਿਆਇ 27 ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਸ ਵਾਰ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਇ 26 ਵਿਚ ਨੇਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਅਸੀਸਾਂ ਅਤੇ ਸਰਾਪਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ; ਉਹ ਅਧਿਆਇ ਨੂੰ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸਕਰ ਇਸਦੀ ਆਖ਼ਰੀ ਆਇਤ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਆਦਰਸ਼ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਕਿਉਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ?

ਇਕ ਜਵਾਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ ਵਿਚਲੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬੋਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਭਾਵ ਉਸ ਤਰਤੀਬ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਆਖ ਸਕਦਾ ਹੈ, ‘‘ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਰੱਖਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਬਹਤਾ ਜਾਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।’’ ਇਸ ਰਵੱਈਏ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮੁੱਲ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਜੇ ਵੀ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇਣ ਵਿਚ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬਣਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਕਈਆਂ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਆਇ 27 ਨੂੰ ਅਧਿਆਇ 26 ਦੇ ਸਿੱਖਰੀ ਅੰਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਅੰਤਿਕਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।¹ ਇਕ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਆਇ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸਾ ਪਹਿਲੇ 26 ਅਧਿਆਇਆਂ ਵਿਚਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਚੜ੍ਹਾਵਿਆਂ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਯਹੋਵਾਹ ਅੱਗੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੁੱਖਣਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਸਬੰਧੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਵਾਸਤੇ ਜਿਹੜੀ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਭਾਵ ਸੁੱਖਣਾ ਮੰਨਣ ਵਾਸਤੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।²

ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸੁਝਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਗੋਰਡਨ ਜੇ. ਵੈਨਹਮ ਨੇ ਇਹ ਥਿਊਰੀ ਸੁਝਾਈ ਹੈ ਕਿ ਆਖ਼ਰੀ ਦੋ ਅਧਿਆਇ ਇੱਕੋ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਨ। ਅਧਿਆਇ 26 ਉਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਦੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਜਾਂ ਤੋੜਨ ਤੇ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀ। ਅਧਿਆਇ 27 ਮਨੁੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖ਼ੁਦਾ ਅੱਗੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੁੱਖਣਾ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਆਖ਼ਰੀ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀਆਂ ਸਹੁੰਆਂ ਹਨ ਪਰ ਆਖ਼ਰੀ ਅਧਿਆਇ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਸੁੱਖਣਾ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੈ।³

ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਤਿੰਨ ਅਧਿਆਇਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਉਪ-ਇਕਾਈ ਵਜੋਂ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਅਧਿਆਇ 25 ‘‘ਅਨੰਦ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ’’ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਆਇ 27 ਉਸ ਵਿਸ਼ੇ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਇ 25 ਅਤੇ 26 ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ (25:1) ਅਤੇ ਫੇਰ ਅਖੀਰ ਵਿਚ (26:46) ‘‘ਸੀਨਾ ਪਹਾੜ’’ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਇ 26 ਇਕਾਈ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਗ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਰੋਇ ਗੇਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਧਿਆਇ 26 ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਧਿਆਇ 25 ਤੋਂ 27 ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ‘‘ਪੁਰਾਤਨ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ

ਕਲਾਤਮਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਹੜੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਜਨਦਾਰ ਸਾਹਿਤਕ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤਕ ਬਣਤਰਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਸਨ।⁴

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਜੋ ਵੀ ਕਾਰਣ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚਲੇ ਨਿਯਮ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੁੱਖਣਾ (ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀਆਂ ਸੁੱਖਣਾ) ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਖਣਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸੁੱਖਣਾ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਖੁਦਾ ਉਹਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾ ਦਵੇ।⁵ ਸੁੱਖਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਸਵੈਇੱਛਾ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਕਦੇ ਸੁੱਖਣਾ ਮੰਨਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸੁੱਖਣਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮ ਹੈ ਸਨ, ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਨਿਯਮ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੋਈ ਸੁੱਖਣਾ ਮੰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਹਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੇ। ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੁੱਖਣਾ ਮੰਨਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਸੀ।

ਅਧਿਆਇ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸਾ ਖੁਦਾ ਅੱਗੇ ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੁੱਖਣਾ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਜਦ ਕੋਈ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੰਨੀ ਗਈ ਸੁੱਖਣਾ ਦੀ ਅਸਲ ਚੀਜ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦਿੰਦਾ। ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੁੱਖਣਾ ਲਈ ਚਾਂਦੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਯਹੋਵਾਹ ਲਈ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗਾਈਡਲਾਈਨਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਅੱਗੇ ਮੰਨੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਸੁੱਖਣਾ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਿਵੇਂ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਦ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸੁੱਖਣਾ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਪੈਸੇ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੇ।

ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਸ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦੀ ਮਦਦ ਕਦੀ ਸੀ। ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਜਾਨਵਰਾਂ, ਮਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਗਾਈਡਲਾਈਨਾਂ ਇੱਥੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਅੱਗੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ਗਏ ਚੜ੍ਹਾਵਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮ ਜਿਹੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁੱਖਣਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ (27:1-8)

¹ਯਹੋਵਾਹ ਮੂਸਾ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ²ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਅਤੇ ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਖ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਲਈ ਥਾਪੇ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਾਂ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਲਈ ਹੋਣਗੀਆਂ ³ਅਤੇ ਤੇਰਾ ਮੁੱਲ ਉਸ ਪੁਰਖ ਦੇ ਲਈ ਜੋ ਵੀਹਾਂ ਵਰਿਹਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇ ਸੱਠਾਂ ਵਰਿਹਾਂ ਤੋੜੀ, ਹਾਂ, ਤੇਰਾ ਮੁੱਲ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਚਾਂਦੀ ਦੇ, ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਸ਼ਕਲ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ⁴ਅਤੇ ਜੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਮੁੱਲ ਤੀਹ ਰੁਪਏ ਹੋਵੇ ⁵ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਪੰਜਾਂ ਵਰਿਹਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੀਹਾਂ ਵਰਿਹਾਂ ਤੋੜੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਮੁੱਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਵੀਹ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਦਸ ਰੁਪਏ ਹੋਵੇ ⁶ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਂ ਵਰਿਹਾਂ ਤੋੜੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਮੁੱਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਤੇਰਾ ਮੁੱਲ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ ⁷ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਸੱਠਾਂ ਵਰਿਹਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੋਵੇ ਜੇ ਉਹ ਪੁਰਖ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਮੁੱਲ ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਸ ਰੁਪਏ ਹੋਵੇ ⁸ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਤੇਰੇ ਮੁੱਲ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਜਕ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਵੇ ਅਤੇ ਜਾਜਕ ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਠਹਿਰਾਵੇ ਸੁੱਖਣਾ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਜਕ ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਠਹਿਰਾਵੇ।

ਸੁੱਖਣਾ ਬਾਰੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਰੰਭ ਉਸ ਲਈ ਥਾਪੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਛੁੜਾਉਣ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਅਗਵਾਈ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੈਰੇ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਨੇ ਚੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਕੋਈ ਇਸਰਾਏਲੀ ਕਈ ਵਾਰ ਯਹੋਵਾਹ ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੁੱਖਣਾਂ ਇਤਫ਼ਾਹ ਦੀ ਸੁੱਖਣਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਯਹੋਵਾਹ ਅੱਗੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ (ਨਿਨਆਈਆਂ 11:30-40) ਅਤੇ ਹੰਨਾਹ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੁੱਤਰ (ਸਮੂਏਲ) ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਲਈ ਦੇਣ ਦੀ ਸੁੱਖਣਾ (1 ਸਮੂਏਲ 1:11)। ਪਰ ਇਹ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਉਸ ਸੁੱਖਣਾ ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯਕੀਨਨ ਖੁਦਾ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।⁶ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਟੀਕਾਕਾਰ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੁੱਖਣਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯਹੋਵਾਹ ਅੱਗੇ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਦੇਣ ਦੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਦੇ ਹਨ (ਜਿਵੇਂ ਹੰਨਾਹ ਨੇ ਸਮੂਏਲ ਨੂੰ ਯਹੋਵਾਹ ਲਈ ਦੇ ਦਿੱਤਾ) ਪਰ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਆਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਖਰ ਖੁਦਾ ਲਈ ਸੁੱਖੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਸਰੂਫ਼ ਰੱਖਣ ਲਈ ਡੇਰੇ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਐਨੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਆਮ ਲੋਕ’ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੁੱਖਣਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਬਲੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਲਈ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਖੁਦਾ ਅੱਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸਾ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।⁷

ਆਇਤਾਂ 1, 2. ਖੁਦਾ ਦੇ ਲਈ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਸਬੰਧੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਇਹ ਦੱਸਣ ਨਾਲ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਨਿਯਮ ਯਹੋਵਾਹ ਵੱਲੋਂ ਮੂਸਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਧਿਆਇ ਭਾਵੇਂ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੈ, ਪਰ ਮੱਧਮ ਪੁਰਖ (‘ਤੇਰੇ/ਤੇਰਾ’ ਜਿਵੇਂ 27:2, 3) ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਰੋਤੇ ਯਾਜਕ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਚਨ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਸੀ (27:12)।

ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸੁੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ: ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਅਤੇ ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਖ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਲਈ ਥਾਪੇ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਲਈ ਹੋਣਗੀਆਂ। ‘ਜਦ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਲ⁸ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।’ ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਸਮਝਣਾ ਓਥਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ ਹੋਰਨਾ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਨਾਲੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਹਲਕਾ ਹੈ। NRSV ਵਿਚ ਹੈ ‘ਜਦ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਯਹੋਵਾਹ ਨਾਲ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖਦਾ ਹੈ। NIV ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ, ‘ਜੇ ਕੋਈ ਓਨੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਯਹੋਵਾਹ ਅੱਗੇ ਅਰਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਖ਼ਾਸ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖੇ।’ NAB ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ‘ਜਦ ਕੋਈ ਵੀ ਇਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਯਹੋਵਾਹ ਅੱਗੇ ਸੁੱਖੀ ਸੁੱਖਣਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਵੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਕੀਮਤ ਦੇ ਕੇ ਛੁੜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।’ ਫਿਰ ਆਇਤ 2 ਪਹਿਲੇ ਪੈਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਆਇਤਾਂ 3-7. ਯਹੋਵਾਹ ਯਾਜਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਅੱਗੇ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕਿਵੇਂ ਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਵਚਨ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੀਮਤ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸੌਦਿਆਂ ਵਿਚ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਸਹੀ ਮਿਕਦਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਵਿਚ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਵੱਟਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੁੱਲ ਉਮਰ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਮਰ ਦੇ ਚਾਰ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ:

20 ਸਾਲ ਤੋਂ 60 ਸਾਲ

ਨਰ: 50 ਸ਼ਕਲ   ਮਾਦਾ: 30 ਸ਼ਕਲ

5 ਸਾਲ ਤੋਂ 20 ਸਾਲ

ਨਰ: 20 ਸ਼ਕਲ   ਮਾਦਾ: 10 ਸ਼ਕਲ

1 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ 5 ਸਾਲ

ਨਰ: 5 ਸ਼ਕਲ   ਮਾਦਾ: 3 ਸ਼ਕਲ

60 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ

ਨਰ: 15 ਸ਼ਕਲ   ਮਾਦਾ: 10 ਸ਼ਕਲ

ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਵਰਗ ਵਿਚ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉੱਚੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕੀਮਤ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਆਦਮੀਆਂ ਜਿੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਨਿਯਮ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ਕਤੀ ਇਕ ਲਾਭ ਸੀ।⁹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਫ਼ਸਲ ਬੀਜਣ ਅਤੇ ਵੱਡਣ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਭੋਜਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਣ, ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ (ਵੀਹ ਤੋਂ ਛੱਬੀ ਸਾਲਾਂ) ਤਕ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਦਮੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਆਇਤ 8. ਇਹ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਛੋਟੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਆਇਤ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮਾਨਕ ਮੁੱਲ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਘੱਟ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਜਕ ਕੋਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਗ਼ਰੀਬ ਆਦਮੀ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਵਸਾਰ ਮੁੱਲ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਯਾਜਕ ਨੇ ਉਸ ਸੁੱਖਣਾ ਤੋਂ ਛੁੱਟਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੀਮਤ ਨੇ ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਘਟਾ ਦੇਣੀ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਸ ਯਾਜਕ ਲਈ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਸਹੀ ਸਹੀ ਹਿਸਾਬ ਲਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਮਾਨਕ ਮੁੱਲ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਉਹਦੇ ਲਈ ਸਹੀ ਮੁੱਲ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।

ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਯਾਜਕਾਂ ਨੂੰ ਯਹੋਵਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਅਰਪੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ (27:9-13)

⁹ਤੇ ਜੇ ਉਹ ਪਸ਼ੂ ਹੋਵੇ ਜਿਹਾ ਲੋਕ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ¹⁰ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਵਟਾਵੇ, ਨਾ ਮੌੜੇ, ਚੰਗੇ ਦੇ ਵੱਟੇ ਮਾੜਾ ਅਤੇ ਮਾੜੇ ਦੇ ਵੱਟੇ ਚੰਗਾ ਨਾ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਜੇ ਕਦੇ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਪਸ਼ੂ ਦੇ ਵੱਟੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਪਸ਼ੂ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦੋਵੇਂ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਣ ¹¹ਅਤੇ ਜੇ ਕਦੀ ਉਹ ਅਸੁੱਧ ਪਸ਼ੂ ਹੋਵੇ ਜਿਹੜੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਜਕ ਦੇ ਅੱਗੇ ਉਸ ਪਸ਼ੂ ਨੂੰ ਲਿਆਵੇ ¹²ਅਤੇ ਜਾਜਕ ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਠਹਿਰਾਵੇ ਭਈ ਚੰਗਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾੜਾ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਤੂੰ ਜੋ ਜਾਜਕ ਹੈਂ ਉਸ

ਦਾ ਮੁੱਲ ਠਹਿਰਾਵੇ ਓਸੇ ਤਰਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ¹³ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਮੋੜੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਾ ਕੇ ਤੇਰੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇ ਦੇਵੇ।

ਇਹ ਪੈਰ੍ਹਾ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਬਜਾਇ ਜਾਨਵਰ ਦੀ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਨਵਰ ਠਹਿਰਾਏ ਜਿਹੜੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਜੋਂ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਆਇਤਾਂ 9, 10. ਵਚਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ (ਜਿਵੇਂ ਭੇਡ, ਬੱਕਰੀ ਜਾਂ ਬਲਦ)। ਨਿਯਮ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਇਕ ਵਾਰ ਸੁੱਖੇ ਜਾਣ ਤੇ, ਉਹ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪਵਿੱਤਰ ਸਨ। ਕੋਈ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਵੱਟਾ ਜਾਂ ਮੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ (ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਪੈਸੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ)। ਜੇ ਕੋਈ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖੇ ਜਾਨਵਰ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਸ਼ੂ ਨੂੰ ਲੈ ਆਂਦਾ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਜਾਨਵਰ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਹੋਣੇ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਹਨੇ ਮਾੜੇ ਜਾਨਵਰ ਦੇ ਵੱਟੇ (ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਲਿੱਸਾ ਲੇਲਾ) ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਈ ਚੰਗੇ ਦੀ ਥਾਂ (ਮੋਟੇ ਤਾਜੇ) ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਬੇਹਤਰ ਜਾਨਵਰ ਦੇਣ ਦੀ ਜੇ ਉਹਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁੱਖਿਆ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ (ਜਾਂ ਜਿਹੜੇ) ਜਾਨਵਰ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਹਨ ਉਹ ਯਾਜਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਨ।

ਆਇਤਾਂ 11-13. ਫਿਰ ਖੁਦਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਰਾਏਲੀ ਅਸੁੱਖ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਸੁੱਖਣਾ ਵੀ ਸੁੱਖ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਕਈ ਟੀਕਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਅਸੁੱਖ ਜਾਨਵਰ ਲਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਖੋਤਾ, ਉਠ ਜਾਂ ਘੋੜਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹੈਰਿਸਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਚਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਅਸੁੱਖ ਸਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ‘‘ਦਾਗਦਾਰ’’ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਯੋਗ ਠਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਭੇਡਾਂ, ਬੱਕਰੀਆਂ ਜਾਂ ਡੰਗਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ‘‘ਦਾਗੀ’’ ਸਨ।¹⁰ ਕਿਸੇ ਅਸੁੱਖ ਪਸ਼ੂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਵਿਚ ਜਾਜਕ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹੀ ਭਲਾ ਹੋਣਾਂ ਸੀ (27:11)? ਉਹ ਉਹਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਡੇਰੇ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਖਰਚਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਵੇਚ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜੇ ਕੋਈ ਇਸਰਾਏਲੀ ਸੁੱਖੀ ਗਈ ਸੁੱਖਣਾ ਦੇ ਭਾਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਯਹੋਵਾਹ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਜਾਨਵਰ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਜਾਜਕ ਵੱਲੋਂ ਠਹਿਰਾਈ ਜਾਣੀ ਸੀ (ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੱਧਮ ਪੁਰਖ ਤੂੰ ਜੋ ਜਾਜਕ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ)। ਇਸ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਲਈ ਜਾਜਕ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਚੰਗਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਾੜਾ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਕ ਕੋਈ। ਦੁਹਰਾਏ ਗਏ ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ *bayin* (ਬੇਈਨ) ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਿ ਹੋਇਆ ਹੈ ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ ‘‘ਵਿਚਕਾਰ’’ ਹੈ (27:12)।

ਸਰ੍ਹਾ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖੀ ਜਾਣ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਯਹੋਵਾਹ ਅੱਗੇ ਦੇਣ ਦੀ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਛੁਡਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਮੋੜ ਦੇਣਾ ਚੁਣੇ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਯਾਜਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਦੇ ਕੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ (27:13)। ਸ਼ਇਦ ਇਹ 20 ਫੀਸਦੀ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸੁੱਖਣ ਸੁੱਖਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸੀ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸੁੱਖੇ ਗਏ ਗਏ ਨੂੰ ਵਾਪਸ

ਲੈਣ ਲਈ 20 ਫੀਸਦੀ ਜੁਰਮਾਨਾ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰਨਾ ਸੀ।

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਅਰਪੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ (27:14-25)

¹⁴ਜਾਂ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣਾ ਘਰ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਵਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਰਪੇ ਤਾਂ ਜਾਜਕ ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਠਹਿਰਾਵੇ ਭਈ ਚੰਗਾ ਹੈ ਯਾ ਮਾੜਾ ਅਤੇ ਜਿਹਾ ਜਾਜਕ ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਠਹਿਰਾਵੇ ਤਿਹਾ ਹੀ ਰਹੇ ¹⁵ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਅਰਪਣ ਵਾਲਾ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣਾ ਘਰ ਮੋੜ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਤੇਰੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਪੰਜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਰੋਕੜ ਦਾ ਹੋਰ ਪਾ ਕੇ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਓਸੇ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ¹⁶ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਪੱਤੀ ਦੀ ਪੈਲੀ ਦਾ ਕੁਝ ਟੋਟਾ ਅਰਪੇ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਮੁੱਲ ਉਸ ਦੇ ਬੀਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ, ਜਵਾਂ ਦੇ ਬੀ ਦਾ ਇੱਕ ਟੋਪੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਹੋਵੇ ¹⁷ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੈਲੀ ਅਨੰਦ ਦੇ ਵਰਹੇ ਤੋਂ ਅਰਪੇ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਹੇ ¹⁸ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਅਨੰਦ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣੀ ਪੈਲੀ ਅਰਪੇ ਤਾਂ ਜਾਜਕ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਵਰਿਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਥਾਤ ਅਨੰਦ ਦੇ ਵਰਹੇ ਤੋੜੀ ਉਸ ਰੋਕੜ ਦਾ ਲੇਖਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਹ ਤੇਰੇ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਜਾਏ ¹⁹ਅਤੇ ਜੇ ਉਸ ਪੈਲੀ ਦਾ ਅਰਪਣ ਵਾਲਾ ਕਿਵੇਂ ਓਸ ਨੂੰ ਮੋੜ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਤੇਰੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਪੰਜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਰੋਕੜ ਦਾ ਹੋਰ ਪਾਕੇ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਓਸੇ ਦਾ ਠਹਿਰੇਗਾ ²⁰ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਉਸ ਪੈਲੀ ਨੂੰ ਮੋੜਨਾ ਨਾ ਚਾਹੇ ਯਾ ਜੇ ਉਹ ਪੈਲੀ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਨੁੱਖ ਕੋਲ ਵੇਚ ਸੁੱਟੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਫੇਰ ਕਦੀ ਮੋੜੀ ਨਾ ਜਾਏ ²¹ਪਰ ਉਹ ਪੈਲੀ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਅਨੰਦ ਦੇ ਵਰਹੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਜਾਏ ਸੋ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸੁੱਖੀ ਹੋਈ ਪੈਲੀ ਜਿਹੀ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਜਕ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ ²²ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਇੱਕ ਮੁੱਲ ਲਈ ਹੋਈ ਪੈਲੀ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅਰਪੇ ਜੇ ਆਪਣੀ ਪੱਤੀ ਦੀਆਂ ਪੈਲੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ²³ਤਦ ਜਾਜਕ ਤੇਰੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਲੇਖਾ ਅਨੰਦ ਦੇ ਵਰਹੇ ਤਾਈਂ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਹ ਓਸੇ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਤੇਰੇ ਠਹਿਰਾਏ ਹੋਏ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਜਾਣ ਕੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਦੇਵੇ ²⁴ਅਨੰਦ ਦੇ ਵਰਹੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪੈਲੀ ਓਸੇ ਨੂੰ ਮੁੜੇਗੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਮੁੱਲ ਲਈ ਸੀ ਅਰਥਾਤ ਓਸੇ ਨੂੰ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਉਹ ਧਰਤੀ ਪਹਿਲੋਂ ਸੀ ²⁵ਅਤੇ ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਠਹਿਰਾਏ ਹੋਏ ਮੁੱਲ ਸੋ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣ, ਸ਼ਕਲ ਦੀਆਂ ਵੀਹ ਗਿਰਾ ਹੋਣ।

ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਸੁੱਖਣਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸਰਾਏਲੀ ਲੋਕ ਘਰ ਅਤੇ ਖੇਤ ਵਰਗੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵੀ ਯਹੋਵਾਹ ਅੱਗੇ ਅਰਪਿਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਅਧਿਆਇ 25 ਵਿਚਲੇ ਅਨੰਦ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ।

ਆਇਤਾਂ 14, 15. ਘਰ ਅਰਪਿਤ ਕਰਨਾ। ਪਹਿਲਾ ਮਾਮਲਾ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਕ ਆਦਮੀ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਘਰ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਵਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਰਪਣ ਕੀਤਾ। ਜਾਜਕ ਨੇ ਘਰ ਦਾ ਮੁੱਲ ਲਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿ ਉਹਨੇ ਇਹ ਚੰਗਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਾੜਾ।¹¹ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਘਰ ਦੀ ‘ਕੀਮਤ’ ‘ਚੰਗੇ’ ਘਰ ਦੇ ਮਾਨਕਾ ਦੇ ਮਾਪ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਨਵਾਂ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣਾ, ਵੱਡਾ ਜਾਂ ਛੋਟਾ, ਵਧੀਆ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਚੰਗੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੈ ਜਾਂ ਖਰਾਬ। ਇਸ ਮੁੱਲ ਨਿਰਧਾਰਣ ਨੂੰ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀ ਉਹ ਆਪਣਾ ਘਰ ਮੋੜਨ ਲਈ ਚੁਕਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਵੇ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਕਿ ਅਸੁੱਧ ਜਾਨਵਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਾਂਗ, ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੁੱਖਣਾ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ (20

ਫੀਸਦੀ) ਜੋੜ ਕੇ ਪੂਰੀ ਕੀਮਤ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ।

ਆਇਤਾਂ 16-19. ਪੈਲੀ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰਨਾ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਪੈਲੀ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਵੀ ਕੀਮਤ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਯਾਜਕ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਸ ਖੇਤ ਵਿਚ ਬੀਜੇ ਜਾਣ ਜੇਗੇ ਬੀਜ ਦੀ ਰਕਮ ਮੁਤਾਬਿਕ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। (ਮੂਲ ਵਿਚ, ‘‘ਇਸ ਦੇ ਬੀਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ’’)। ਕਾਨੂੰਨ ਬੀਜ ਦੀ ਕੀਮਤ ਠਹਿਰਾਉਂਦੀ ਸੀ: ਜਵਾਂ ਦੇ ਬੀ ਦਾ ਇੱਕ ਟੋਪੇ (ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਬੁਸ਼ੇਲ ਦਾ ਮੁੱਲ) ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਚਾਂਦੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ (27: 16)।¹² ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਖੇਤ ਵਿਚ ਬੀਜਣ ਲਈ ਬੀਜ ਦੇ ਦੋ ਟੋਪੇ ਲਗਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਖੇਤ ਦੀ ਕੀਮਤ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਇਕ ਸੌ ਸ਼ਕਲ ਮਿੱਥੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਕੀਮਤ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਨੰਦ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਕਾਰਣ ਖੇਤ ਦੀ ਕੀਮਤ ਮਿਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਕਈ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੋ ਸਨ:

1. ਜੇ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖਣ ਵਾਲੇ ਇਸਰਾਏਲੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੈਲੀ ਅਨੰਦ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਅਰਪਣ ਲਈ ਸੁੱਖੀ ਹੋਏ ਤਾਂ ਖੇਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੁੱਲ ਹੋਣਾ ਸੀ (27: 17)। ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀ ਉਦਾਹਰਣ ਵਿਚ ਖੇਤ ਦੀ ਕੀਮਤ ਇਕ ਸੌ ਸ਼ਕਲ ਹੋਣੀ ਸੀ।

2. ਜੇ ਉਹ ਅਨੰਦ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣੀ ਪੈਲੀ ਅਰਪਣ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਮੁੱਲ ਯਾਜਕ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿ ਅਗਲੇ ਅਨੰਦ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਬਚੇ ਹਨ (27: 18)। ਇਸੇ ਉਦਾਹਰਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਜੇ ਕਿਸੇ ਖੇਤ ਦੀ ਕੀਮਤ ਇਕ ਸੌ ਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਦੇ ਦੱਸ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਯਹੋਵਾਹ ਅੱਗੇ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅੱਸੀ ਸ਼ਕਲ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਚਨ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੱਸ ਸਾਲ ਯਾਜਕ ਦੇ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਜਾਣੇ ਸਨ।

3. ਖੇਤ ਦੀ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਮੋੜ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਯਾਜਕ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ (20 ਫੀਸਦੀ) ਜੋੜ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੇ ਖੇਤ ਉੱਸੇ ਦਾ ਠਹਿਰ ਜਾਣਾ ਸੀ (27: 19)। ਉਹਨੇ ਫੇਰ ਤੋਂ ਖੇਤ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਆਇਤਾਂ 20, 21. ਪੈਲੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਯਹੋਵਾਹ ਅੱਗੇ ਅਰਪਿਤ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦੇਣ ਤੇ ਹੋਰ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੋਣੇ ਸਨ। ਵੇਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਕਦੀ ਨਾ ਮੋੜ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਗਲੇ ਅਨੰਦ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪੈਲੀ ਉਹਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ ਸੀ। ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਪੈਲੀ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਹੱਥੋਂ ਗਵਾ ਲਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਇਹ ਪੈਲੀ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਯਾਜਕਾਂ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁੱਖੀ ਹੋਈ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲਾ ਸਕਣ।

ਆਇਤਾਂ 22-24. ਖਰੀਦੀ ਹੋਈ ਪੈਲੀ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰਨਾ। ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਪੱਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਯਹੋਵਾਹ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ (ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਅਨੰਦ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਤਕ ਰਹਿਣੀ ਸੀ)। ਜੇ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਪੈਲੀ ਯਹੋਵਾਹ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰਨਾ ਚੁਣਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਵਿੱਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਯਾਜਕ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੈਅ ਕਰਨੀ ਸੀ (27: 22, 23)। ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਯਾਜਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਸੀ ਵੇਲਹਮ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਯਹੋਵਾਹ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੇ, ਇਸ ਨੂੰ ‘‘ਯਾਜਕ ਵੱਲੋਂ ਠਹਿਰਾਈ ਗਈ ਕੀਮਤ ਦੇ ਉੱਸੇ ਵੇਲੇ ਤੋੜ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।’’¹³ ਅਨੰਦ ਦੇ

ਵਰਹੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪੈਲੀ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਮੋੜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ (27:24)।

ਆਇਤ 25. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਲ ਨਿਰਧਾਰਣ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਸ਼ਕਲ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀਹ ਗਿਰਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਨ। ਹੋਰ ਸ਼ਕਲ (ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਵਜ਼ਨ ਵਾਲੇ) ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਯਾਜਕ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਵਿਚ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਵਜ਼ਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਕਲ ਰੱਖਦੇ ਸਨ।¹⁴ ਖੇਤਾਂ, ਘਰਾਂ, ਜਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਤੈਅ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੋੜਨ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਵਚਨ ਹੀ ਸਟੈਂਡਰਡ ਸੀ।

ਬਿਨਾਂ ਸੁੱਖਣਾ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਵੇ (27:26-33)

²⁶ਨਿਰਾ ਪੁਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਜੇਠਾ ਜੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦਾ ਜੇਠਾ ਹੋਵੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਅਰਪੇ ਭਾਵੇਂ ਬਲਦ ਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਭੇਡ ਦਾ, ਯਹੋਵਾਹ ਦਾ ਜੇ ਹੈ ²⁷ਅਤੇ ਜੇ ਕਦੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਸ਼ੁੱਧ ਪਸ਼ੂ ਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਠਹਿਰਾਏ ਹੋਏ ਮੁੱਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੋੜ ਲਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੰਜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹੋਰ ਨਾਲ ਪਾ ਕੇ ਦੇਵੇ, ਯਾ ਜੇ ਉਹ ਮੋੜਿਆ ਨਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਹ ਤੇਰੇ ਠਹਿਰਾਏ ਹੋਏ ਮੁੱਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੇਚਿਆ ਜਾਏ ²⁸ਤਦ ਭੀ ਕੋਈ ਸੁੱਖੀ ਹੋਈ ਵਸਤ ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਮਾਲ ਵਿੱਚੋਂ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸੁੱਟੇ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ, ਭਾਵੇਂ ਪਸ਼ੂ, ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੀ ਪੱਤੀ ਦੀ ਪੈਲੀ, ਸੇ ਵੇਚੀ ਨਾ ਜਾਏ, ਨਾ ਮੋੜੀ। ਸੱਭੇ ਸੁੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਵਸਤਾ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅੱਤ ਪਵਿੱਤਰ ਹਨ ²⁹ਜਿਹੜੇ ਜਣੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੁੱਖੇ ਜਾਣ ਸੇ ਫੇਰ ਨਾ ਮੋੜੇ ਜਾਣ, ਪਰ ਜਰੂਰ ਵੱਢੇ ਜਾਣ ³⁰ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਦਸਵੰਧ, ਭਾਵੇਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਬੀ ਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਬਿਰਛਾਂ ਦੇ ਫਲਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇ ਸੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ ³¹ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਦਸਵੰਧਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮੋੜ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਪੰਜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਕੇ ਦੇਵੇ ³²ਅਤੇ ਵੱਗ ਦੇ ਦਸਵੰਧ ਯਾ ਇੱਜੜ ਦੇ ਦਸਵੰਧ ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਸਭ ਦਾ ਜੇ ਸੋਟੇ ਹੋਣ ਆਏ ਹੋਏ ਹੋਣ, ਉਸ ਦਾ ਦਸਵੰਧ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ³³ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਛਾਂਟੇ, ਭਈ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਯਾ ਮਾੜਾ, ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਵਟਾਵੇ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵਟਾਵੇ ਤਦ ਉਹ, ਨਾਲੇ ਉਸ ਦਾ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦੇਵੇਂ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਣਗੇ, ਉਹ ਮੋੜਿਆ ਨਾ ਜਾਏ।

ਜੇ ਕੁਝ ਇਸਰਾਏਲੀ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀਆਂ ‘‘ਸੁੱਖਣਾ’’ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁੱਖਣਾ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਆਖਰੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਰਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਖੁਦਾ ਅੱਗੇ ਸੁੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੰਨਮਰਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਸੁੱਖਣਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਆਇਤਾਂ 26, 27. ਅਜਿਹੇ ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਵਿਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੁੱਖਣਾਂ ਵਿਚ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਜੇਠਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਕਿਉਂ ਜੇ ਜੇਠਾ ... ਭਾਵੇਂ ਬਲਦ ਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਭੇਡ ਦਾ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਯਹੋਵਾਹ ਦਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਕੂਚ 13:1, 2, 12, 13)। ਸੁੱਧ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੋਂ ਛੁਡਾਏ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ ਸਨ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਖੁਦਾ ਅੱਗੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾਂ ਸਨ। ਅਸ਼ੁੱਧ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲੋਂ ਯਾਜਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨਾਲ ਰਵਾਇਤੀ 20 ਫੀਸਦੀ ਜੋੜ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਛੁਡਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਜਾਨਵਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਮੋੜਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਚਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਪੈਸਿਆਂ ਨੂੰ ਡੇਰੇ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਆਇਤਾਂ 28, 29. ਇਹ ਆਇਤਾਂ ਖ਼ਾਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਹ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਸੁੱਖਣਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਡ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗੱਲ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸੁੱਖਦਾ। ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਇਆ ਸ਼ਬਦ ‘ਸੁੱਖੇ’ ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ *cherem* (ਖੇਰੇਮ) ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਬਰਬਾਦੀ ਲਈ ਸਮਰਪਤ’ ਜਾਂ ‘ਪਾਬੰਦੀ ਹੇਠ’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। KJV ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਮਨਸੀ ਹੋਈ ਚੀਜ਼’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਿਰਿਆ ‘ਸਮਰਪਣ ਕਰਨਾ’ ਹੈ। ਇਹ ਆਖਦਾ ਹੈ, ‘ਕੋਈ ਸਮਰਪਤ ਚੀਜ਼, ਜਿਹੜੀ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸਮਰਪਤ ਕਰੇ।’ NRSV ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ, ‘ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਯਹੋਵਾਹ ਲਈ ਬਰਬਾਦੀ ਲਈ ਸਮਰਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।’ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਵੇਚੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਨਾ ਮੋੜੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਇਹ ਸਭੇ ਸੁੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅੱਡ ਪਵਿੱਤਰ ਸਨ।

ਆਇਤ 29 ‘ਸੁੱਖੇ ਜਾਣ’ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਇਹੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਮੋੜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਸੀ ਬਲਕਿ ਜ਼ਰੂਰ ਵੱਡੇ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ‘ਕਿਸੇ ਇਸਰਾਏਲੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਨ ਬਰਬਾਦੀ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਅਰਪਣ ਕਰਨਾ ਸੀ?’ ਭਲਾ ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁੱਖਣਾ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸੀ? ਭਲਾ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਚਾਹੇ ਉਹ ਜਾਨਵਰ ਹੋਵੇ ਦੀ ਸੁੱਖਣਾ ਜਾਂ ‘ਅੱਡ ਕਰਨਾ’ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣੀ ਸੀ? ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਤਾਂ ਭਲਾ ਇਹ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੋਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੋ ਉਹ ‘ਉਸਦਾ’ ਹੋਵੇ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਗੁਲਾਮ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬੱਚਾ? ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਯਮ ‘ਬੰਦਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਬਦਲ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਸੀ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ ਜਾਂ ਉਹਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਸੀ।

ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਯਹੋਵਾਹ ਦਾ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਹੋਵੇ। ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੀ ਸੀ।¹⁵ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਹੋਰ ਥਾਂਵਾਂ ਵਿਚ ਜਦ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ‘ਬਰਬਾਦੀ ਲਈ ਸਮਰਪਤ’ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਲਾਈ ਗਈ ਬੰਦਸ਼ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਕਿਸੇ ਇਸਰਾਏਲੀ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦੀ ਲਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਵੇ।

ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਵਚਨ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕੋਈ ਇਸਰਾਏਲੀ ‘ਸੁੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ’ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਇਸ ਵਚਨ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਕ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੁੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਸ ਸਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਫੀਠਪੁਣੇ ਦੇ ਪਾਪ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਾਂ ਬੁੱਤਪ੍ਰਸਤੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਕਰਕੇ (ਜਾਨਵਰਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਾਸ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਨ)।¹⁶ ਸੀ. ਐੱਫ. ਕੇਲ ਅਤੇ ਐੱਫ. ਡੇਲਿਸ਼ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਰਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਨ ਅਤੇ ਬੇਜਾਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਆਖਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਆਖਿਆ:

ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਨਾਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸਿਰਫ਼ ਬੁੱਤਪ੍ਰਸਤਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਹੈ ... [ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 13:13-18]। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਸੁੱਖਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਉਸ ਪਾਸਬੰਧੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਫੀਠ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਈ ਗਈ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਪਸੰਦ ਨਾਲ ਉਸ ਪਾਬੰਦੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਅਰਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ... ਇਹਦੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਡੰਗਰਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁੱਤਪ੍ਰਸਤੀ ਜਾਂ ਅਪਵਿੱਤਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪਲੀਤ ਕਰਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀ ਹੇਠ ਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਸੀ।¹⁷

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਿਰਫ਼ ਉੱਥੇ ਹੀ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ‘‘ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਣ ਦਾ ਖੁਦਾ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਪਵਿੱਤਰਤਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ।’’¹⁸

ਇਕ ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਇਹ ਜੰਗ ਵਿਚ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ (ਜੰਗ ਦੀ ਲੁੱਟ) ਸਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਖਿਆ ਸੀ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਆਰ. ਲੇਅਰਡ ਹੈਰਿਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ‘‘ਸਭ ਤੋਂ ਪੀਆ ਉਦਾਹਰਣ ਯਰੀਹੋ (ਯਹੋਸ਼ੁਆ 6:24) ਅਤੇ ਸ਼ਾਉਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਮਾਲੇਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੁੱਟਾਂ ਹਨ (1 ਸਮੂਏਲ 15:3-9)। ਅਜਿਹੀਆਂ ਲੁੱਟਾਂ ਅਤੇ ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋੜਿਆ, ਵੇਚਿਆ ਜਾਂ ਛੁਡਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।’’¹⁹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਜਾਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ‘‘ਸੁੱਖੀਆਂ’’ ਹੋਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੰਗ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁੜਨ ਵਾਲੇ ਸਿਪਾਹੀ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜੇ ਬਿਨਾਂ ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ (ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਜਾਨ ਚੀਜ਼ਾਂ)। ਜੌਨ ਐੱਚ. ਹੇਅਰਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ:

ਸੁੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ... ਛੁਟਕਾਰੇ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਸੁੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। [ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਲਈ ਵੇਖੋ ਗਿਣਤੀ 21:1-3; ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 13:13-18.] ... ਸੁੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੈਕਲ ਅਤੇ ਯਾਜਕਾਈ ਦੀ ਪੱਤੀ (‘‘ਅੱਤ ਪਵਿੱਤਰ’’) ਬਣ ਗਈਆਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਗਿਆ (ਗਿਣਤੀ 18:14; 21:2-3)।²⁰

ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਆਇਤ 28 ਵਿਚਲਾ ਆਪਣੀ ਪੱਤੀ ਦੀ ਪੈਲੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਲਿਜਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪੈਲੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਲਏ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਖ਼ਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੋਈ ਇਹ ਵੀ ਸਵਾਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪੈਲੀ ‘‘ਸੁੱਖੀ’’ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਵਿਹਲੀ ਪਈ ਰਹਿਣੀ ਸੀ। ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਹੇਅਰਸ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਨੂੰ 27:21 ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਦਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜੋ ‘‘ਸੁੱਖੀ ਹੋਈ ਪੈਲੀ’’ (*cherem, ਖੇਰਮ*) ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਆਇਤਾਂ 30-33. ਦਸਵੰਧ ਭਾਵ ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖਣ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਸੀ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਦਸਵੰਧ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖੁਦਾ ਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਯਹੋਵਾਹ ਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਾ ਅੱਗੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਸੁੱਖੀ ਗਈ ਸੁੱਖਣਾ ਵਿਚ ਦਸਵੰਧ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ (27:30)।

ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸਰਾਏਲੀ ਆਪਣੀ ਫ਼ਸਲ ਦਾ 10 ਫ਼ੀਸਦੀ ਯਹੋਵਾਹ

ਨੂੰ ਦੇਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਨਾਜ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਵੇਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਫਲ ਦਾ ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ। ਜੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਨਾਜ ਜਾਂ ਫਲ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਹੜਾ ਖੁਦਾ ਦਾ ਹੀ ਸੀ ਮੋੜੇ ਜਾਣ ਲਈ ਚੁਣਦਾ ਦਾ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚ 20 ਫੀਸਦੀ ਪਾ ਕੇ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਸੀ (27:31)।

ਸ਼ੁਰੂ ਵੀ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਰਾਏਲੀ ਆਪਣੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ 10 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਯਹੋਵਾਹ ਦਾ ਦੇਣਦਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਗ ਜਾਂ ਇੱਜੜ ਦੇ ਦਸਵੰਧ ਦੀ ਪਸੰਦ ਅਟਕਲ-ਪੱਚੂ ਲਈ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰ ਦਸਵੰਧ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਯਹੋਵਾਹ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਜਾਨਵਰ ਚੰਗਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਾੜਾ ਇਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਜੇ ਕਿਸਾਨ ਅਰਪਿਤ ਕਿਤੇ ਹੋਏ ਜਾਨਵਰ ਦਾ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਦੋਵੇਂ ਜਾਨਵਰ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਯਹੋਵਾਹ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਣੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੋੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਸੀ (27:32, 33)।

ਸਾਰ (27:34)

³⁴ਜਿਹੜੀਆਂ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਸੀਨਾ ਦੇ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਓਹ ਆਗਿਆ ਏਹੋ ਹਨ।

ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਧਿਆਇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਇਕ ਆਖਰੀ ਸਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਆਇਤ 34. ਇਸ ਵਾਕ ਵਿਚ ਸੀਨਾ ਦੇ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਯਹੋਵਾਹ ਵੱਲੋਂ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਆਗਿਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਸਨ।¹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਉਹੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪੂਰੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ ਨਿਯਮ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ! ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।

ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨਿਯਮ ਦਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਜਿਹੜੇ ਖੁਦਾ ਨੇ ਸੀਨੇ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਇੱਥੇ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਉੱਥੋਂ ਅੱਗੇ ਤੁਰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੀਨਾ ਤੋਂ ਕਨਾਨ ਵਿਚ ਜਾਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਫ਼ਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚਲੇ ਥੋੜੇ ਜਿਹੇ ਹੋਰ ਨਿਯਮ ਗਿਣਤੀ 10:11-13 ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ

ਅੱਜ ਸਹੁੰ (ਅਧਿਆਇ 27)

ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਅੱਗੇ ਸਹੁੰਆਂ ਖਾਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਇਸ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ? ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਖਿਆ।

ਫਿਰ ਤੁਸਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਗਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਭਈ ਤੂੰ ਝੂਠੀ ਸਹੁੰ ਨਾ ਖਾਹ ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੁੰਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ। ਪਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਭਈ ਕਦੇ ਵੀ ਸਹੁੰ ਨਾ ਖਾਣੀ, ਨਾ ਅਕਾਸ਼ ਦੀ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਣ ਹੈ। ਅਤੇ

ਨਾ ਧਰਤੀ ਦੀ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਚੌਂਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਯਹੂਸਲਮ ਦੀ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਉਹ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ। ਅਤੇ ਨਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਦੀ ਸਹੁੰ ਖਾਹ ਕਿਉਂ ਜੋ ਤੂੰ ਇਕ ਵਾਲ ਨੂੰ ਧੌਲਾ ਯਾ ਕਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਬੋਲਣ ਵਿਚ ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਦੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਰ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਸੋ ਬਦੀ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਮੱਤੀ 5:33-37; ਵੇਖੋ 23:16-22)।

ਭਲਾ ਯਿਸੂ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹੁੰ ਖਾਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ? ਕਿਉਂ ਜੋ ਜ਼ਾਹਿਰ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕ ਨੂੰ ਆਪ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਦ ਉਹਨੂੰ ਸਹੁੰ ਪਾਈ ਗਈ ਗਈ ਸੀ (ਮੱਤੀ 26:63, 64)। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਇਲਹਾਮ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਆਪਣੇ ਖ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਸਚਿਆਈ ਨਾਲ ਸਹੁੰਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ (ਰੋਮੀਆਂ 1:9; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:31; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:23; ਗਲਾਤੀਆਂ 1:20; ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:8; 1 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 5:27)।¹² ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖੀ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 18:18)।

ਭਲਾ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਾਨੂੰ ਖੁਦਾ ਅੱਗੇ ‘‘ਸੁੱਖਣੀ’’ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? ਪੈਲੀਆਂ? ਘਰ? ਲੋਕ? ਇਕ ਅਰਥ ਵਿਚ ਮਸੀਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ‘‘ਸਹੁੰ’’ ਖਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਖੁਦਾ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਬਣਨ ਤੇ ਮਸੀਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਖੁਦਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰਾ ਉਸ ਦਾ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਇਸ ਸਭ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਦੀ ਭਲਿਆਈ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਅੱਗੇ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 8:5), ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ‘‘ਜੀਉਂਦਾ ਅਤੇ ... ਭਾਉਂਦਾ ਬਲਿਦਾਨ’’ ਕਰਕੇ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਦੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 12:1, 2)।

ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਾਂਗ ‘‘ਸੁੱਖੇ ਹੋਏ’’ ਲੋਕ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਦੇਣ ਕਾਰਣ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਬਲਕਿ ਉਹ ਯਹੋਵਾਹ ਅੱਗੇ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਾਂ ਮੌਤ ਤਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਹਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਟੀਚਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੀਣ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੁਦਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਮੌਤ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਮਿਲੇ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਨਾਲ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ‘‘ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਉਣ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮਸੀਹ ਹੈ ਅਤੇ ਮਰਨਾ ਲਾਭ’’ (ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:21)।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਕੋਈ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਮੂਸਾ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ।²ਜੌਨ ਈ. ਹਾਰਟਲੇ, *ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ*, ਵਰਡ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਜਿਲਦ 4 (ਡੱਲਾਸ: ਵਰਡ ਬੁਕਸ, 1992), 479. ³ਗੋਰਡਨ ਜੇ. ਵੈਨਹਮ, *ਦ ਬੁਕ ਆਫ਼ ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ*, ਦ ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਓਲਡ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਜ਼ ਪਬਲੀਸਿੰਗ ਕੰ., 1979), 336. ਆਖ਼ਰੀ ਦੋ ਅਧਿਆਇਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਹੋਰ ਕੜੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਅਤੇ ਤਣਾਅ ਭਰੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖਦੇ ਹਨ (ਅਧਿਆਇ 27) ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਤਣਾਅ ਦੇ

ਸਮੇਂ ਉਦੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਦ ਖੁਦਾ ਨੇ ਕੌਮ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਸਰਾਪ ਭੇਜੇ (ਅਧਿਆਇ 26)। ⁴ਰੋਏ ਗੇਨ, *ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ, ਗਿਣਤੀ*, ਦ NIV ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਜੌਂਡਰਵਨ, 2004), 464. ⁵ਜੇਕਬ ਮਿਲਗ੍ਰੋਮ, ‘ਸੁੱਖਣਾ ਖੁਦਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਾਅਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਘੱਲੀ ਗਈ ਸੰਭਾਵੀ ਮਦਦ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਭੇਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮਿਲਣਾ (ਤੁਲਨਾ ਉਤਪਤ 28:20-22; 2 ਸਮੂਏਲ 15:7-12) ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੁੱਖ ਜਾਂ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲਣਾ (ਜ਼ਬੂਰਾਂ 66:13-15)’ (ਦ *ਇੰਟਰਪ੍ਰੇਟਰ’ਜ਼ ਵਨ-ਵੌਲਿਊਮ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਬਾਈਬਲ*, ਸੰਪਾ. ਚਾਰਲਸ ਐੱਮ. ਲੈਮਨ [ਨੈਸ਼ਵਿਲ: ਅਬਿੰਗਡਨ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1971], 84 ਵਿਚ ਜੇਕਬ ਮਿਲਗ੍ਰੋਮ, ‘‘ਦ ਬੁਕ ਆਫ ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ’’। ⁶ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ (ਉਤਪਤ 22:1-18) ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਬਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਅਬਰਾਹਾਮ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਕ ਅਪਵਾਦ ਸੀ, ਯਹੋਵਾਹ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਉਸ ਦੀ ਨਿਹਚਾ ਦੀ ਪਰਖ ਲਈ ਸੀ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਇਸਹਾਕ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਨਾ ਹੀ ਇਫਤਾਹ ਦੀ ਧੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ (ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ) ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਬਲੀਆਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਭਗਤੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਨਿਆਈਂ ਇਹ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਮੀ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ। ⁷ਕਈ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਸਮਝ ਲਗਦੀ ਹੈ। ⁸NASB ‘‘ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਲ’’ ਇਟੈਲਿਕ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਇਹ ਇਬਰਾਨੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਅਨੁਵਾਦਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਲਝਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ⁹ਆਰ. ਕੇ. ਹੈਰਿਸਨ, ‘‘ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਤੀਹ ਸ਼ਕਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਤੰਦਰੁਸਤ ਆਦਮੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਘੱਟ ਤਾਕਤਵਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ।’’ (ਆਰ. ਕੇ. ਹੈਰਿਸਨ, *ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ*, ਦ ਟਿੰਡੇਲ ਓਲਡ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀਜ਼ [ਡਾਉਨਰਜ਼ ਗ੍ਰੋਵ, ਇਲਿਨੋਇ: ਇੰਟਰ-ਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1980], 235.) ¹⁰ਉੱਥੇ ਹੀ, 236.

¹¹ਜਿਵੇਂ 27:12 ਵਿਚ ਹੈ, ਦੋ ਵਾਰ ਆਏ ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ‘‘ਜਾਂ’’ ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ ਹੈ ‘‘ਵਿਚਕਾਰ।’’ ¹²ਮਿਲਗ੍ਰੋਮ ਨੇ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ, ‘‘ਜਾਂ ਦਾ ਇਕ ਟੋਪਾ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਬੁਸ਼ੇਲ, ਇਕ ਟੋਪਾ ਕਾਫ਼ੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬੀਜਿਆ ਜਾਣ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਬੇਤੁਕੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਸਤੀ ਹਾਣੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਬੀਜ ਅਤੇ ਬੀ ਇੱਕੋ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਇੱਥੇ ਅਰਥ ‘ਅਨਾਜ’ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਫ਼ਸਲ ਹੈ (ਤੁਲਨਾ 30)’’ (ਮਿਲਗ੍ਰੋਮ, 84)। ¹³ਵੈਨਹਮ, 341. ¹⁴‘‘ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਸ਼ਕਲ’’ (ਆਇਤ 25) ਇਕ ਤੈਅਸ਼ੁਦਾ ਵਜ਼ਨ ਸੀ। ਭਾਰ ਅਤੇ ਮਾਪ ਦਾ ਸਟੈਂਡਰਡ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਜੋਕੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕੰਟਰੋਲ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਚੀਨਕਾਲ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਮਾਨਕ ਬਨਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ’’ (ਦ *ਐਕਸਪੋਜ਼ਿਟਰਜ਼ ਬਾਈਬਲ ਕਮੈਂਟਰੀ*, ਜਿਲਦ 2, ਉਤਪਤ-ਗਿਣਤੀ, ਸੰਪਾ. ਫ਼੍ਰੈਂਕ ਈ. ਗੋਬਲਾਇਨ [ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਜੌਂਡਰਵਨ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ, 1990], 653 ਵਿਚ ਆਰ. ਲੇਅਰਡ ਹੈਰਿਸ, ‘‘ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ’’ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ)। ¹⁵ਪਰ ਆਤਮ-ਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਜਾਂ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲੈਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ¹⁶ਸੀ. ਐੱਫ਼. ਕੇਲ ਅਤੇ ਐੱਫ਼. ਡੇਲਿਸ਼, ਦ *ਪੈਂਟਾਟਿਊਕ*, ਜਿਲਦ 2, ਅਨੁ. ਜੇਮਸ ਮਾਰਟਿਨ, ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਓਲਡ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਜ਼ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1959), 485. ¹⁷ਉੱਥੇ ਹੀ। ¹⁸ਉੱਥੇ ਹੀ। ¹⁹ਹੈਰਿਸ, 651. ²⁰*ਹਾਰਪਰ’ਜ਼ ਬਾਈਬਲ ਕਮੈਂਟਰੀ*, ਸੰਪਾ. ਜੇਮਸ ਐੱਲ. ਮੇਅਸ (ਸੈਨ ਫ੍ਰਾਂਸਿਸਕੋ:

ਹਾਰਪਰ ਐਂਡ ਰੋਅ, 1988), 181 ਵਿਚ ਜੌਨ ਐੱਚ. ਹੇਅਸ, 'ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ।'

²¹ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇਹ ਸਮੀਖਿਆ 26:46 ਵਿਚ ਸੱਖਿਆ ਨਾਲੋਂ ਛੋਟੀ ਹੈ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਆਇ 26 ਦੇ ਅੰਤ ਵਾਲੀ ਸਮੀਖਿਆ ਅਧਿਆਇ 1-26 ਤਕ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਧਿਆਇ 27 ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਾਲੀ ਸਮੀਖਿਆ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕੋ ਅਧਿਆਇ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ²²ਸੈਲਰਜ਼ ਐੱਸ. ਕਰੇਨ, ਜੂਨੀਅਰ, *ਮੱਤੀ 1-13*, ਟਰੁੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟੁਡੇ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਸਰਸੀ, ਆਰਕੈਂਸਾ: ਰਿਸੋਰਸ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼, 2010), 181.